

Rapport 2007:80

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Väg 817 Åsvik

Östra Eds socken
Valdemarsviks kommun
Östergötlands län

Kjell Svarvar

Väg 817 Åsvik

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter.	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

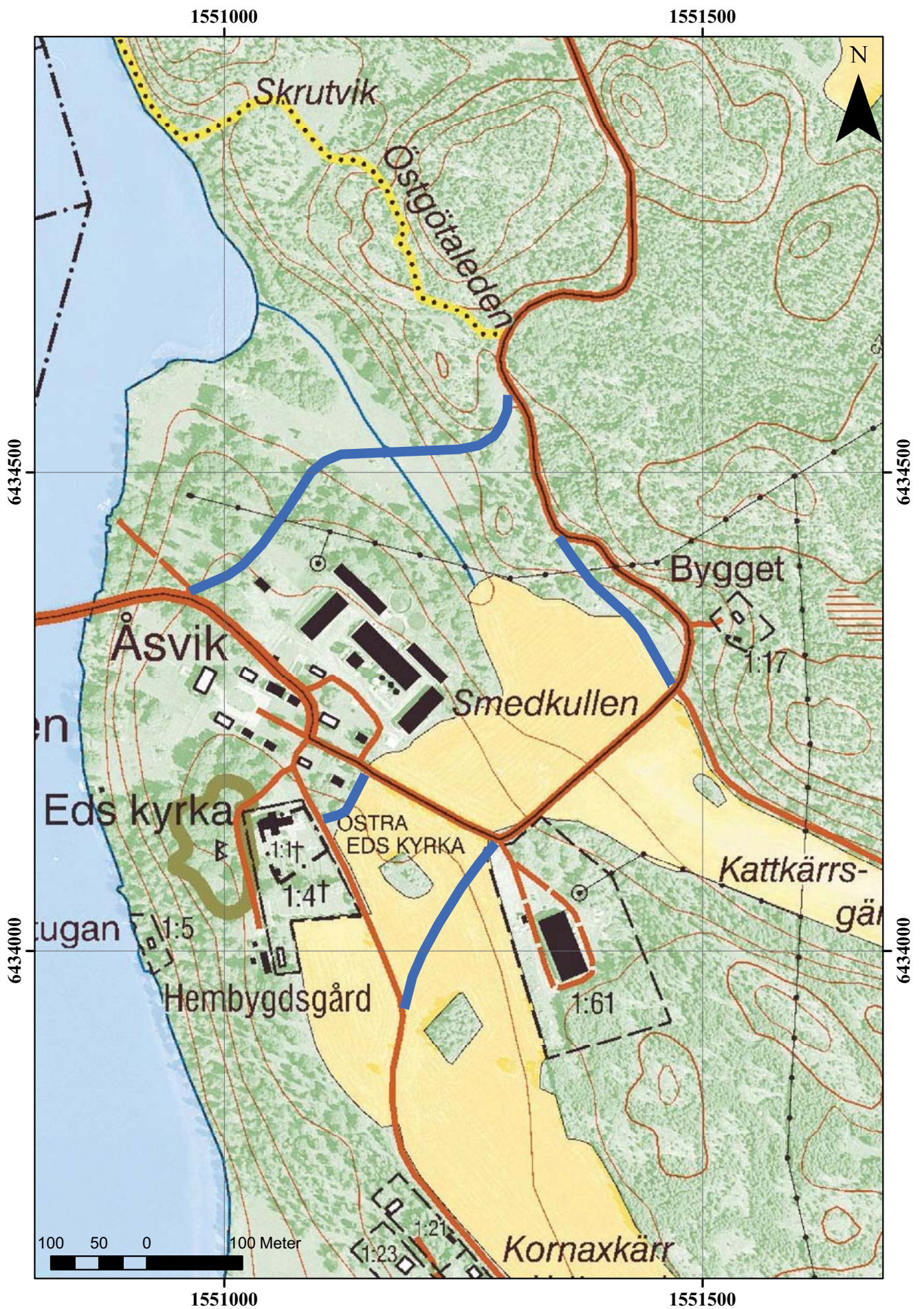
Inför planerade vägbyggen i områden norr och öster om Åsvik gård i Östra Eds socken, Valdemarsvik kommun, utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2. De planerade vägbyggena berörde fyra kortare sträckor, varav en sträcka utgjorde planerad nysträckning av väg 817 och de övriga utgjorde nysträckningar av enskild väg.

Sökschaktsgrävning genomfördes utefter tre av de tilltänkta vägsträckningarna. Den ca 450 m långa nysträckningen av väg 817, norr om Åsvik gård, var tänkt att löpa genom blockrik hagmark. I området finns ingen sedan tidigare känd fornlämning och den äldre ekonomiska kartan visade att området tidigare omfattats av småindustriell verksamhet i form av kolugnar och elsåg. Lämningar efter detta kunde iaktas vid en fältbesiktning i området. Eftersom området befanns vara starkt påverkat av dessa tidigare aktiviteter ansågs inga ytterligare arkeologiska åtgärder vara motiverade utefter berörd vägsträcka.

Inget av arkeologiskt intresse framkom vid sökschaktsgrävningen utefter de övriga vägsträckningarna och Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att de tilltänkta byggnationerna kan vidtas utan ytterligare arkeologiska insatser.

Kjell Svarvar
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med utredningssträckorna markerade.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i samband med planerade vägbyggen i områden norr och öster om Åsvik gård i Östra Eds socken, Valdemarsvik kommun, Östergötlands län. Totalt kom en ca 850 m lång sträcka att beröras av de planerade nysträckningarna, varav ca 450 m omfattade planerad nysträckning av väg 817 norr om Åsvik. Utöver denna sträcka planerades nysträckning av enskild väg på tre ställen, öster och sydöst om Åsvik, med en sammanlagd längd av ca 400 m.

Den arkeologiska utredningen utfördes den 27 september och 20 oktober 2006 efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivare var Vägverket Region Sydöst som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska utredningen samt utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Vägbyggena planerades i området kring Åsviks gård, belägen ett hundratal meter norr om Östra Eds kyrka. Det aktuella området utgörs av skärgårdsmiljö och är beläget i den sydöstligaste delen av Östergötlands län i landskapet Småland. Området ligger på den östra sidan av den långsmala Edsviken, i tämligen kuperad terräng, på höjder mellan 10-30 m ö h.

En del av vägbyggnadsarbetet berör ett kulturmiljöområde som omfattas av länsstyrelsens naturvårdsplan och kulturminnesprogram (K13, Valdemarsvik). Detta område, som är av särskilt kulturhistoriskt intresse, utgörs av miljön kring Östra Ed kyrka – Åsvik. Den gustavianska kyrkan eldhärjades 1960 och har efter detta restaurerats. Manbyggnaden på Åsvik, uppförd 1833, har närmast karaktären av en mindre herrgård. I området återfinns även en modern svinhusanläggning (länsstyrelsen 1983).

I denna del av Östergötlands län består den kända fornlämningsbilden till övervägande del av ensamliggande eller i grupp samlade stenfyllda stensättningar och rösen. Dessa gravtyper dateras vanligtvis till bronsålder eller äldre järnålder. I närområdet för den tilltänkta exploateringen återfinns få kända lämningar i fornminnesregistret. Ca 600 m öster om den planerade nysträckningen av väg 817 är två osäkra stensättningar sedan tidigare kända (RAÄ 129 och 130, Östra Eds socken). RAÄ 129 är 12 m i diameter, 0,3-0,4 m hög och bedömd som en trolig naturbildning. RAÄ 130, belägen ca 100 m sydväst om ovan nämnda lämning, utgörs av en möjlig stensättning. Lämningen är endast 2 m i diameter, 0,15 m hög och bedöms kunna utgöra rester av en stensättning.

Ca 1 km söder om Åsvik har en arkeologisk utredning tidigare ägt rum. Den föranleddes av en planerad vattentäkt till Skeppsgårdens samhälle, beläget på västra sidan om Edsviken (Larsson 1998). Den arkeologiska utredningen omfattade ca 3 km på båda sidor om havsviken och utredningen resulterade i att ett område med fossil åkermark bestående av röjningsrösen och terrasserade åkerytor påträffades (RAÄ 90, Östra Eds socken).

Denna fossila åkermark kom att undersökas arkeologiskt och karteras i och med den planerade vattenledningen. Sex röjningsrösen, två jordvallar och några åkerytor undersöktes genom sökschaktsgrävning. Dateringarna visade på tre olika användningsfaser som stämde väl överrens med de tre iakttagbara nivåskillnaderna i området. Den lägsta nivån, närmast havsviken, daterades till 1000-talet. De två övre odlingsterrasserna visade att de tagits i bruk under 1400- respektive 1500-talen. Åsvik omnämns i det historiska källmaterialet redan år 1418 i namnformen Aasleswich (Ulfhielm 1999).

Delar av det aktuella området där de planerade vägsträckningarna var tänkta att anläggas utgörs av tidigare strandnära områden intill en långsträckt havsvik som legat direkt norr och öster om Åsvik. Exploateringsområdets goda topografiska förutsättningar och närheten till det under medeltid omnämnda Åsvik medförde att exploateringsområdena kunde utgöra förhistoriska havsnära boplatslägen. Den i närområdet tidigare utförda arkeologiska utredningen och förundersökningen visade att spår efter en tidig fas i odlingslandskapets framväxt även kunde komma att påträffas i området.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Fast fornlämning som påträffades vid utredningen skulle dokumenteras avseende art och omfattning samt om möjligt dateras. Utredningens resultat skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska utredningen innebar i inledningskedet en kart- och arkivgenomgång följt av en besiktning i fält. Därefter öppnades sökschakt utefter tre av de aktuella vägsträckningarna. Schakten grävdes skiktvis med maskin ner till dess att naturlig undergrund framkom. De upptagna schakten dokumenterades genom inmätning med GPS.

Figur 3. Översiktsplan över det aktuella området med söschakten S1-S15 markerade.

Sammanlagt öppnades 15 sökschakt. Schakten var 5-9 m långa, 1,5 m breda och grävdes ner i orörd mark på 0,3-0,5 m djup.

Resultat

Vid den arkeologiska utredningen grävdes sammanlagt femton sökschakt utefter de tre planerade nysträckningarna av enskild väg. Den omkring 450 m långa nysträckningen av väg 817, norr om Åsvik gård, var tänkt att löpa genom blockrik hagmark. I området finns ingen sedan tidigare känd fornlämning och den äldre ekonomiska kartan från 1940-talet visade att området tidigare omfattats av småindustriell verksamhet i form av vägbankar, kolugnar och elsåg med tillhörande vagnrälsar. Lämningar efter detta och mindre täkter kunde iakttas vid en fältbesiktning i området. Eftersom området befanns vara starkt påverkat av dessa tidigare aktiviteter ansågs inga ytterligare arkeologiska åtgärder vara motiverade utefter berörd vägsträcka. Möjligheten att det skulle finnas bevarade fornlämningar i området, ej synliga ovan mark, ansågs vara liten.

Inget av arkeologiskt intresse framkom vid sökschaktsgrävningen utefter de övriga vägsträckningarna. I samtliga schakt bestod den naturliga undergrunden av fin sand med mindre inslag av silt. Ett sökschakt, öster om Åsvik kyrka, innehöll recenta fyllnadsmassor. Östergötlands länsmuseum anser efter utförd arkeologisk utredning att tänkta exploateringar kan genomföras som planerat.

Referenser

Larsson L Z. 1998. *Ny vattentäkt till Skeppsgårdens samhälle. Åsvik, Skeppsgården, Östra Eds socken, Valdemarsviks kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning. Rapport UV Linköping 1998:12. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Ulfhielm A. 1999. *Fossil åkermark. RAÄ 90, Åsvik, Östra Eds socken, Valdemarsviks kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. Rapport UV Linköping 1999:9. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Fornminnesregistret för Östra Eds socken.

Länsstyrelsen i Östergötlands län. 1983. Natur Kultur - miljöer i Östergötland. Naturvårdsplan och kulturminnesprogram.

Tekniska uppgifter

Lokal	Åsvik
Socken/stad	Östra Eds sn
Kommun	Valdemarsvik
Län	Östergötland
Landskap	Småland
Fornlämningsnr	-
Ekonomiska kartans blad	7H 6a Östra Ed
Koordinater	X6433950-6434600 Y1550950-1551470
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens dnr	431-10496-06
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
ÖLM dnr	302/06
ÖLM projektnr	530506
Uppdragsgivare	Vägverket Region Sydöst
Kostnadsansvarig	Vägverket Region Sydöst
Projektledare	Kjell Svarvar
Fältarbetstid	2006-09-27 och 2006-10-20
Totalt utreddes	ca 900 meter
Därav intensivt	ca 130 löpmeter
Fynd	Nej
Foto filmnr	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Kjell Svarvar
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2007:80 © Östergötlands länsmuseum

Inför planerade vägbyggen i områden norr och öster om Åsvik gård i Östra Eds socken, Valdemarsvik kommun, utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning etapp 1 och 2. De planerade vägbyggena berörde fyra kortare sträckor, varav en sträcka utgjorde planerad nysträckning av väg 817 och de övriga utgjorde nysträckningar av enskild väg.

Sökschaktsgrävning genomfördes utefter tre av de tilltänkta vägsträckningarna. Den ca 450 m långa nysträckningen av väg 817, norr om Åsvik gård, var tänkt att löpa genom blockrik hagmark. I området finns ingen sedan tidigare känd fornlämning och den äldre ekonomiska kartan visade att området tidigare omfattats av småindustriell verksamhet i form av kolugnar och elsåg. Lämningar efter detta kunde iaktas vid en fältbesiktning i området. Eftersom området befanns vara starkt påverkat av dessa tidigare aktiviteter ansågs inga ytterligare arkeologiska åtgärder vara motiverade utefter berörd vägsträcka.

Inget av arkeologiskt intresse framkom vid sökschaktsgrävningen utefter de övriga vägsträckningarna och Östergötlands länsmuseum gör bedömningen att de tilltänkta byggnationerna kan vidtas utan ytterligare arkeologiska insatser.